

64-42-86/3
21.06.19

У спеціалізовану вчену раду
Д 35.052.19
Національного університету
«Львівська політехніка»

м. Львів, вул. С. Бандери, 12

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

**доктора юридичних наук, професора Христинченко Надії Петрівни
на дисертаційне дослідження Хомишин Ірини Юріївни
«Концептуальні питання теорії і практики адміністративно-правового
регулювання освіти України в умовах євроінтеграційних процесів», подане
на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю
12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право**

На основі ознайомлення з дисертацією та працями, опублікованими за темою відповідно до Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, окреслені ступінь актуальності обраної теми, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, визначених у дисертації, їх новизна та достовірність, повнота викладу в опублікованих працях, а також зроблено висновок про відповідність встановленим вимогам дисертаційної роботи Хомишин І.Ю.

Ступінь актуальності обраної теми.

Роль освіти сьогодні важко переоцінити, стаючи найважливішим ресурсом держави, вона зумовлює підвищену увагу до себе і з боку суспільства загалом, і з боку законотворців зокрема. Глобалізація та євроінтеграція поставили нові виклики національним системам освіти, що потребує

модернізації всіх освітніх інститутів, які без належного адміністративно-правового регулювання не можуть бути оновлені. Протягом останніх років владою було зроблено низку дуже важливих і необхідних кроків в напрямі розвитку освіти в умовах євроінтеграційних процесів. Однак належного рівня ефективності реалізації законодавча база не отримала. Адміністративно-правові відносини, в межах яких відбувається взаємодія держави із суб'єктами надання та отримання освітніх послуг, а також органів управління закладів освіти між собою та тими, кому ці послуги надаються потребують ґрунтовного дослідження, а отже, і адміністративно-правового регулювання усіх рівнів освіти як складної соціально-економічної системи.

Не зважаючи на те, що низка наукових аспектів адміністративно-правового регулювання освіти були предметом дослідження багатьох вчених і в галузі юриспруденції, й інших наук, дослідження концептуальних питань теорії і практики адміністративно-правового регулювання освіти в умовах євроінтеграційних процесів залишається винятково важливою аналітично-науковою проблемою.

Отже, не викликає жодних сумнівів, що дисертаційне дослідження Хомишин Ірини Юріївни на тему: «Концептуальні питання теорії і практики адміністративно-правового регулювання освіти України в умовах євроінтеграційних процесів» є актуальним і своєчасним.

Про актуальність дослідження свідчить також його спрямованість на реалізацію положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 та Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16.09.2014 р.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційне дослідження Хомишин І.Ю. будується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень. Здобувач використав численні наукові праці фахівців з філософії освіти, педагогіки, економіки, соціології, загальної теорії держави та права, теорії управління, адміністративного, конституційного, інформаційного права, а також інших галузевих правових наук. Високий ступінь наукової обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено, крім цього, використанням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів пізнання – діалектичного, порівняльно-правового, формально-юридичного, структурно-логічного, логіко-семантичного, системно-структурного, герменевтичного, прогностичного, наукової абстракції, аналізу та синтезу тощо.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Зміст дисертації загалом характеризується достатньо високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового регулювання освіти України в умовах євроінтеграційних процесів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, насамперед у тому, що подане дослідження є одним із небагатьох у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням концептуальних питань теорії і практики адміністративно-правового регулювання освіти України в умовах євроінтеграційних процесів.

На особливу увагу заслуговують такі положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

– запропоновано проект Концепції інноваційного розвитку закладів освіти як вирішального чинника у підтриманні їх конкурентоспроможності з урахуванням глобальних ризиків, які справляють і безпосередній, і опосередкований вплив на процеси трансформації освітнього середовища та вибір законодавчих основ його регулювання. Це дасть змогу досягти суттєвих змін в системі освіти, задати нових контурів конструюванню стратегій розвитку закладів освіти, шляхом просування нового або значно покращеного продукту, зокрема у створенні нових: послуг, матеріалів та процесів їх надання (навчальні плани, підручники, освітні ресурси, ІКТ у службах електронного навчання тощо); способів організації освітньої діяльності (використання ІКТ для спілкування зі здобувачами освіти та їхніми батьками); методів маркетингу (профорієнтаційна робота, диференційоване ціноутворення тощо);

– охарактеризовано адміністративно-правове регулювання шкільної освіти, зроблено висновок про необхідність створення мережі опорних закладів, які будуть спрямовані на подолання різниці між результатами навченості учнів закладів освіти, розташованих у містах та сільській місцевості, вирішення питань малокомплектних шкіл, навчання в яких в декілька разів перевищує середню вартість навчання одного учня в державі. Створення таких закладів освіти має відбуватись в контексті децентралізації та адміністративної реформи;

– подано характеристику адміністративно-правової регламентації здійснення державного нагляду та контролю у сфері освіти. Аргументовано необхідність впровадження ризик-орієнтованого підходу в систему державного нагляду та контролю у сфері освіти, що сприятиме збільшенню ефективності і результативності проведення наглядово-контрольних заходів, знизить адміністративні навантаження на заклади освіти. Запропоновано критерії віднесення закладів освіти до високого, середнього або низького рівня ризику на основі таких параметрів, як: реалізовані освітні програми; кількість здобувачів освіти; наявність або відсутність фактів порушення обов'язкових вимог, встановлених нормами чинного законодавства у сфері освіти;

– удосконалено питання визначення генези та аналізу трансформації освітнього законодавства в контексті розвитку адміністративного права. Встановлено, що з огляду на неспроможність зберегти раніше задані параметри системного регулювання публічно-правових відносин, основними проблемами адміністративного права на сучасному етапі стали: відсутність системності у формуванні правової основи регулювання відносин у сфері публічного права; «розмитість» доктрини публічного права; деформація публічно-правових інститутів під впливом інтеграційних процесів, які наочно прослідковуються на прикладі освітнього законодавства.

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення і висновки.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено у 40 публікаціях, з них одна одноосібна монографія, 22 наукових праць, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації, 11 з яких опубліковано у зарубіжних та вітчизняних виданнях, включених у наукометричні бази даних, а також у 17 працях апробаційного характеру.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані у роботі висновки і пропозиції можуть бути використані та частково використовуються у: – *науково-дослідній сфері* – положення та висновки дисертації можуть бути основою для подальшого напрацювання питань, пов'язаних з питаннями теорії і практики адміністративно-правового регулювання освіти України в умовах євроінтеграційних процесів; *правотворчості* – для удосконалення законодавства, норми якого регулюють суспільні відносини в галузі освіти; *правозастосовній діяльності* – використання одержаних результатів сприятиме покращенню якості надання освітніх послуг та механізму управління освітньою сферою України; *навчальному процесі* – матеріали дисертації можуть бути використані для

розробки та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Інформаційне право», для написання підручників та навчальних посібників з відповідних курсів та спецкурсів; *практичній діяльності* – при плануванні, організації та реалізації державної політики у сфері освіти.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження та зауваження до нього.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної, теоретичної проблеми, в рецензованій роботі міститься певна кількість спірних, недостатньо обґрунтованих та узгоджених положень, які можуть стати підґрунтям для наукової дискусії та слугувати напрямами подальшої розробки цієї проблематики. Зокрема:

1. Результатом узагальнення позицій щодо освітніх правовідносин, став висновок про наявність двох підходів вітчизняних учених до розуміння освітніх правовідносин. Перший науковий підхід ґрунтується на констатації факту наявності освітніх правовідносин як відносно самостійної системи. Прихильники другого підходу заперечують самостійний характер освітніх правовідносин та взагалі їхнє існування, а правовідносини, що виникають під час реалізації права на освіту відносять до інших галузей права: адміністративного, фінансового, цивільного, трудового та ін. Водночас автор лише обмежилась констатацією цього факту (с. 165), не подавши власного бачення на цю проблему, що доцільно зробити під час публічного захисту.

2. Вважаємо, що здобувачці доцільно було більше уваги приділити питанню правового статусу новоствореної Державної служби якості освіти, яка покликана допомогти закладам освіти підвищити якість освіти, сформуванню довіри суспільства до школи та органів управління освітою, а також гарантувати якість освіти.

3. В роботі, а саме при дослідженні адміністративно-правового регулювання дошкільної освіти залишилися поза увагою питання співпраці між дошкільним закладом та початковою школою. Адже, в умовах проведення

освітньої реформи «Нова українська школа», що здійснюється Міністерством освіти і науки України, саме забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою є чи не найголовнішим завданням.

4. Потребує додаткової аргументації позиція авторки щодо виокремлення серед тенденцій розвитку вищої освіти такої як – інтеграція освітніх програм з реальним виробництвом та бізнесом (с. 223). У цьому контексті було б доречним проаналізувати теперішній стан справ у сфері вищої освіти в цьому напрямі та окреслити бажані дії уряду щодо його покращення.

5. Дисертантка пропонує вдосконалення інформаційної доступності та інформаційної відкритості діяльності органів виконавчої влади, що здійснюють державний нагляд і контроль у сфері освіти. Серед заходів в цьому контексті автор виділяє розміщення плану планових перевірок в мережі Інтернет (с. 302). Натомість, чи не вважає дисертант, що такий захід містить негативний чинник, пов'язаний з тим, що підконтрольні організації, заздалегідь знаючи дати проведення планової перевірки, можуть приховувати порушення до встановленого часу, а після перевірки продовжувати вести неправомірну діяльність?

6. В роботі достатню увагу приділено одному з основних інструментів інтернаціоналізації – освітній мобільності. Однак, нові можливості для української молоді у сфері здобуття високоякісної європейської освіти несуть з собою і низку загроз, пов'язаних з будь-якими іншими видами міжнародної міграції. З огляду на це, вважаю, що дисертанту було б доречним проаналізувати дієвість освітньої та міграційної політики держави для збереження інтелектуального потенціалу України.

Водночас, зазначені зауваження переважно мають дискусійний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Автореферат дисертації ідентичний її основним положенням і повністю відображає зміст та результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Результати наукових

досліджень, за якими здобувач захистила кандидатську дисертацію, на захист не виносяться.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертація «Концептуальні питання теорії і практики адміністративно-правового регулювання освіти України в умовах євроінтеграційних процесів» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову проблему, яка має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Хомишин Ірина Юріївна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Офіційний опонент:
професор кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань
Тернопільського національного
економічного університету,
доктор юридичних наук, професор**

Н. П. Христинченко

Підпис:

Завіряю:
Зав. загальним відділ.